

Mer och mer välkommen

Erik Reiffenstein är fotograf och har rest mycket i tredje världen. Han är medlem i Östtimorkommittén. Vi har intervjuat honom kort efter att han kommit hem från sitt senaste besök i Östtimor.

Merdeka: Du har nyligen kommit tillbaka från Din tredje resa till Östtimor, berätta.

Erik: Den här gången flög jag från Köpenhamn via London och Singapore till Darwin den 26 mars. Därifrån flög jag efter nästan en dags väntan till Dili. Det tog en och en halv timme i ett litet plan. På flygplatsen betalar jag 30 USD för ett 30-dagars visum. Redan i taxin från flygplatsen genom stadsdelen Comorra ser jag fler utbrända hus än förra gången jag var i Dili 2006. Jag arbetar fortfarande med stillbildskameror med diafilm.

Sverige bidrar till FN-polisen i Östtimor. Örjan Brodin, Uppsala, Carina Nithander, Göteborg, Marianne Weijner-Ekström, Stockholm, och Magnus Pålsson, Stockholm. Anders Andersson, Sandviken, är inte med på bilden.

Foto: Erik Reiffenstein

Merdeka: Hur tar Du Dig fram? Kan Du tetum, bahasa indonesia eller portugisiska? Övernattar Du som lokalbefolkningen? Åter Du som lokalbefolkningen?

Erik: Jag anlitar mänsikor, som jag lärt känna vid tidigare besök, som guider. En journalist arbetar på tidningen *Timor Post*. Han skjutsar mig på motorcykel och tolkar. Och en taxichafför, som jag lärde känna vid mitt första besök 2004. Dessutom flera andra som jag lärt känna. De ställer gärna upp mot betalning. Jag betalade 50 USD per dag och mat och husrum samt bensin för motorcykeln.

Nej, jag kan varken tetum, bahasa indonesia eller portugisiska.

I Dili bodde jag några nätter på ett "riktigt" hotell. Det kostade 30 USD per natt. Resten av tiden i Dili bodde jag på ett "back packer"-vandrарhem. Annars

bodde jag i "guest house" som timoreserna.

Oftast åt jag på restaurang, kanske lite bättre än timoreserna vanligtvis gör.

Jag gick fritt omkring i Dili utan rädsla. På dagtid.

50 km utanför Los Palos besökte jag ett jordbruksprojekt. Man bryter ny åkermark för risodling i dalen och för grönsaksodling högre upp samt bygger vattenreservoarer för konstbevattningen.

Merdeka: Kan Du jämföra stämningen i april 2007 med stämningen i april-maj 2006?

Erik: Mycket har normaliserats, så ges till exempel *Timor Post* ut igen efter 8 månaders uppehåll. Men på kvällar och nätter finns inga taxi eller privatbilar ute i Dili.

En enda gång upplevde jag en hotfull situation, när jag bjudit en ung man att dricka vatten.

Men ta agronomen som guidade mig i Los Palos som exempel. Han vill ta sig till Irland nästa år för att tjäna pengar att skicka hem till fru och fem barn, så att de kan få en ordentlig skolgång. Han har inga stora förhoppningar om Östtimors framtid.

Merdeka: Såg Du mycket som var nyligen förstört?

Erik: I Becora förstördes hela området runt den gamla busstationen i maj 2006, så att bussarna numera går från Bidau. Nu finns det inte längre några taxibilar på nätterna. På slätten runt Maliano låg risfälten i år för träda, bevattningsanläggningarna var inte underhållna och hade växt igen. Ekonomiskt är det ett steg framåt och två steg tillbaka på grund av krisen det senaste året.

Merdeka: Såg eller besökte Du något av flyktinglägren?

Erik: I Matinaro finns ett läger till vilket en del flytt från Dili. Människorna är öppna och vänliga. Det ser inte alls ut som på bilder från flyktingläger i Afrika med enorm nöd.

Merdeka: Såg eller hörde Du något om gängvåldet?

Erik: Luis som körde mig i en fin taxi 2006 har fått den tillbucklad och bakrutan och ett sidofönster sönderslagna, mobiltelefonen stulen och själv blivit misshandlad. Som andra i Östtimor har han inga försäkringar. Han har magrat eftersom han inte får tillräckligt med mat.

Jag mötte en 18-årig pojke, som inte vågade gå till gymnasieskolan på grund av läget, vilket betydde att han inte varit i skolan på nästan ett helt år.

Jag hörde också om politiskt våld. Jag träffade en reporter från *Timor Post* som skrivit om olika partier och därför blev misshandlad av Fretilinhängare så att han måste vårdas på sjukhus. Han fick bland annat sin arm bruten. Medan jag var i Östtimor hotades hans

Situationsbild från Dili under oroligheterna i maj 2006

Foto: Erik Reiffenstein

familj, som då begav sig från Gleno till ett flyktingläger i Dili.

På väg tillbaka till Dili från Baucau blir vi stoppade i Manatuto. FN-polisen har stängt av vägen, därför att ett gäng från Matinaro är på väg till Manatuto för ett överfall. Från Dili kommer australisk militär på begäran av president Gusmão. Vi hör skottlossning. Så till slut återvänder vi till Baucau och övernattar där. Nästa dag fortsätter vi till Dili. Men motorcykeln får ideliga punkteringar och vi liftar med en lastbil som tar både oss och motorcykeln till Dili.

Merdeka: Talade man om presidentvalet, parlamentsvalet, rebelledaren Reinado och den förre inrikesministern Lobato?

Erik: Ja visst. Första valomgången i presidentvalet

den 9 april besökte jag en rad vallokaler i Dili. Det märktes att intresset var stort, människorna var angelägna att rösta och allt gick lugnt till. En del befarar dock att det inte kommer att vara lika lugnt vid parlamentsvalet i juni. När jag besökte höglandet runt Same visade det sig att rebelledaren Alfredo Reinado var mycket populär där medan australierna inte var det. Det gick mycket lättare när jag förklarade att jag var från Sverige och inte Australien.

Merdeka: Var Du på något valmöte? I så fall hurdan var stämningen?

Erik: Nej, men på en stor katolsk mässa i Dili. Det är förvånande hur öppet samhället är. Det var den 22 april och president Gusmão deltog. Det gick att komma alldeles nära honom precis som i juni 2006, när han höll tal.

Merdeka: Är det dyrt att vara turist i Östtimor?

Erik: Jag åkte buss från Dili till Baucau och vidare till Los Palos. Och det var jag den enda utlänning, "malay", som gjorde! Övernattningen i Los Palos kostade 5 USD och en god middag 1,50 USD. Amerikanska dollar är ju också Östtimors valuta.

Merdeka: Skyddar Du Dig mot malaria och andra sjukdomar?

Erik: Ja, mot malaria och jag har vaccinerat mig mot hepatit och japansk hjärnhinneinflammation.

Merdeka: Vad fascinerar Dig så i Östtimor?

Erik: Jag känner mig mer och mer välkommen för varje gång. Det är ett litet land med mycket varierad natur och klimat. Folkmängden är liten, så man träffar samma människor igen.

Merdeka: Planerar Du fler resor till Östtimor? Papua eller Aceh?

Erik: Ja, nästa år i april, när regnperioden går mot sitt slut, vill jag åka till Östtimor igen. Då vill jag stanna tre månader för att få mer material till en fotobok.

Merdeka: Tack för intervjun.

Tommy Pollák

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.